

Europese Overeenkomst inzake de doorbetaling van studietoelagen aan in het buitenland studerende studenten

BRIEF VAN DE MINISTER VAN
BUITENLANDSE ZAKEN

Nr. 1

's-Gravenhage, 16 maart 1971.

Ter griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen: 26 maart 1971.

De wens, dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens de Kamer of door ten minste dertig leden der Kamer of door de Gevolmachtigd Minister van Suriname te kennen worden gegeven uiterlijk op 25 april 1971.

Ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 60 en onder verwijzing naar het derde lid van artikel 61 van de Grondwet, alsook naar het eerste lid van artikel 24 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U Hoogedigestrengte hierbij de Engelse en Franse tekst en de vertaling in het Nederlands over te leggen van de op 12 december 1969 te Parijs tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake de doorbetaling van studietoelagen aan in het buitenland studerende studenten (*Trb.* 1970, 48).

Een toelichtende nota bij deze overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft zal deze overeenkomst voor het gehele Koninkrijk gelden.

Aan de Gouverneurs van Suriname en de Nederlandse Antillen is verzocht hogergenoemde stukken op 26 maart 1971 over te leggen aan de Staten van Suriname, onderscheidenlijk van de Nederlandse Antillen.

De Gevolmachtigde Ministers van Suriname en van de Nederlandse Antillen zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,

DE JONG.

Toelichtende nota

Inleiding

Reeds in 1966 werd in de commissie voor wetenschappelijk onderwijs en onderzoek van de Raad van Europa een ontwerp-overeenkomst aanvaard met betrekking tot de doorbetaling van studietoelagen aan studenten die, met goedkeuring van de (universitaire) autoriteiten gedurende een bepaalde periode hun studie aan een universiteit in een der lid-staten van de Raad van Europa zouden willen voortzetten.

Het voorstel tot aanvaarding van de ontwerp-overeenkomst was afkomstig van een door bovenbedoelde commissie ingestelde werkgroep, die tot taak had na te gaan, op welke wijzen en langs welke wegen een nauwe samenwerking tussen Europese universiteiten zou kunnen worden bevorderd.

Tot de onderwerpen, die de werkgroep in het kader van haar opdracht in studie nam, behoorde onder meer het bevorderen van de uitwisseling van studenten. De behandeling van dit onderwerp was uitdrukkelijk aan de werkgroep opgedragen, zulks ter uitvoering van een, door de in 1964 in Londen gehouden Vierde Conferentie van Ministers van Onderwijs opgestelde resolutie (tekst van de resolutie in *Trb.* 1970, 48 blz. 17 en 18). In deze resolutie spraken de Ministers, uitgaande van de noodzaak de uitwisseling van studenten tussen Europese landen te bevorderen, de hoop uit dat, behalve de voorzieningen, die in dit opzicht reeds door internationale organisaties zijn getroffen,

*Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal*

stappen zullen worden ondernomen om te waarborgen dat nationale regelingen voor financiële steun aan studenten eveneens zullen worden toegepast voor studieperioden in andere Europese landen. Tevens werd de wens uitgesproken dat de Raad voor de Culturele Samenwerking van de Raad van Europa in zijn programma aan de uitvoering van deze resolutie bijzondere aandacht zou besteden.

Na de aanvaarding van de ontwerp-overeenkomst door de Commissie voor wetenschappelijk onderwijs en onderzoek werd de oorspronkelijke tekst op een aantal punten gewijzigd, waardoor aan door vertegenwoordigers van verschillende landen gemaakte bezwaren werd tegemoet gekomen. Mede hierdoor werd de onderhavige overeenkomst (tekst en vertaling in *Trb.* 1970, 48) eerst op 12 december 1969 voor ondertekening opgesteld. De ondertekening voor het Koninkrijk der Nederlanden vond plaats op 15 januari 1970, onder voorbehoud van aanvaarding, overeenkomstig artikel 7, eerste lid, onder *b*, van de overeenkomst.

Algemeen

De preambule van de Overeenkomst sluit zich in grote lijnen aan bij de bovenvermelde resolutie van de Europese Ministers van Onderwijs, maar spreekt zich, voor wat de motieven betreft, nog duidelijker uit. Deze motieven zijn namelijk van tweeërlei aard. In de eerste plaats wordt gedacht aan het belang van de individuele student, in die zin dat studie aan een instelling van wetenschappelijk onderwijs in het buitenland kan bijdragen tot zijn culturele en academische verrijking. In de tweede plaats wordt de grotere mobiliteit van studenten in de Europese landen beschouwd als een van de middelen om een nog hechtere grondslag te geven aan de Europese gemeenschap op het gebied van cultuur en onderwijs.

De overeenkomst beoogt althans een der belangrijkste belemmeringen voor de wenselijk geachte bewegingsvrijheid van studenten weg te nemen, namelijk het ontbreken van de daarvoor vereiste financiële middelen. In Nederland is de situatie thans aldus dat in het kader van de bilaterale akkoorden en sommige multilaterale organisaties een beperkt aantal beurzen voor studie in het buitenland wordt verleend. Daarnaast worden aan studenten in bepaalde studierichtingen waarvoor een tijdelijk verblijf in het buitenland met het oog op die studie noodzakelijk is, eveneens studietoelagen verleend. Regel is echter dat de aan Nederlandse studenten toegekende studietoelagen uitsluitend bestemd zijn voor studie in het eigen land en derhalve worden ingetrokken indien een student aan een buitenlandse universiteit zou willen gaan studeren. Door de onderhavige overeenkomst wordt derhalve de financiële barrière, althans voor bursalen, uit de weg geruimd. De andere belemmering voor studeren buiten het eigen land, waarop in dit verband ter loops moge worden gewezen, is het tijdsverlies, dat zich onvermijdelijk voordoet, indien de studieresultaten aan een buitenlandse universiteit niet of niet voldoende in eigen land als gelijkwaardig worden erkend. Erkenning van equivalentie van studieresultaten en examens enerzijds en het wegnemen van financiële belemmeringen anderzijds zijn vraagstukken, die nauw met elkaar samenhangen. Immers de erkenning van studieresultaten, verworven aan een buitenlandse universiteit verliest veel van haar waarde, indien de student door gebrek aan financiële middelen toch niet in staat is aan een buitenlandse universiteit te studeren. En, omgekeerd, zal voor velen, ook als het financiële probleem is opgelost, het tijdsverlies, dat ontstaat door het niet erkennen van elders verkregen studieresultaten, zwaar wegen. In dit verband moge worden volstaan met de vermelding dat aan de oplossing van het probleem van de equivalentie zowel multilateraal als bilateraal veel aandacht wordt besteed en dat daarmee reeds goede vorderingen zijn gemaakt.

Het spreekt vanzelf dat het studeren aan een buitenlandse universiteit op kosten van de gemeenschap slechts verantwoord is voor die studenten, van wie verwacht mag worden, dat zij ondanks de vreemde taal en de wellicht afwijkende onderwijsmethoden, gunstige studieresultaten zullen bereiken. De over-

eenkomst voorziet dan ook terecht in een aantal waarborgen tegen eventueel misbruik van de geboden mogelijkheid. Op dit punt wordt in de artikelsgewijze toelichting nog teruggekomen.

Het is overigens niet te verwachten, dat Nederlandse studenten die, zoals gebleken is, bij de keuze van hun universiteit in de regel sterk regionaal zijn ingesteld, na de inwerkingtreding van de overeenkomst, in zeer grote getale het initiatief zullen nemen voor een tijdelijke voortzetting van hun studie aan een universiteit in een der andere Europese landen. Stimulering van de kant van de docenten zal ongetwijfeld dikwijls nodig zijn om de student er toe te brengen deze belangrijke stap te ondernemen. Aan de waarde en het grote belang van de overeenkomst vooral ook voor de iets minder nabije toekomst doet dit echter niet af.

De Overeenkomst

De onderlinge overeenkomst betreft uitsluitend studerende aan instellingen voor wetenschappelijk onderwijs. Voor Nederland zijn dat de universiteiten en de andere instellingen van wetenschappelijk onderwijs, die in artikel 15 van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs worden genoemd (Wet van 22 december 1960, *Stb.* 559).

Het is niet ondenkbaar dat, in het licht van de aan de gang zijnde ontwikkeling op het gebied van het zogenaamde tertiair onderwijs de vraag zou kunnen worden gesteld of deze beperking in deze tijd nog passend is en of niet ook studerende aan niet-universitaire instellingen voor tertiair onderwijs, die in het bezit zijn van een studietoelage, deze zouden moeten kunnen behouden bij eventuele voortzetting van hun studie in het buitenland. Het antwoord op een dergelijke vraag zou aldus moeten luiden, dat het althans in dit stadium juist moet worden geacht dat een zo ver strekkende Europese overeenkomst beperkt blijft tot een weliswaar kwantitatief omvangrijke, maar niettemin duidelijk afgebakende categorie van personen namelijk de studenten in de zin van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs. Immers, bedacht dient te worden dat de universiteiten (daaronder begrepen de hogescholen) in de Lid-Statens van de Raad van Europa op een lange gemeenschappelijke traditie steunen en dus onderling, ook wat het niveau van het onderwijs en onderzoek in de onderscheiden studierichtingen betreft, redelijk goed vergelijkbaar zijn. Dezelfde gedachtegang lag overigens eveneens ten grondslag aan drie eerder tot stand gekomen Conventies in het kader van de Raad van Europa, namelijk het Verdrag betreffende de gelijkstelling van diploma's voor toelating tot universiteiten (11 december 1953, *Trb.* 1954, 101; 1956, 118 en 1960, 120), het Verdrag inzake de gelijkstelling van tijdvakken van universitaire studie (15 december 1956, *Trb.* 1957, 202 en 1959, 201) en het Verdrag inzake de academische erkenning van universitaire kwalificaties (14 december 1959, *Trb.* 1960, 22; 1961, 74 en 1962, 76). Bovendien is het voor de juiste toepassing van de overeenkomst van groot belang dat tussen de aan de universiteiten werkende docenten op de onderscheidene vakgebieden vaak zodanige persoonlijke contacten bestaan, dat het uitbrengen van advies over de studieresultaten van een buitenlandse student aan zijn collega in het land van herkomst, weinig bezwaar zal opleveren.

Het is duidelijk, dat de situatie, voor wat betreft de andere instellingen voor tertiair onderwijs, een geheel andere is. Onder deze noemer kan immers een groot aantal instellingen worden gebracht, waar opleidingen van geheel verschillend niveau worden gegeven en waarvan de aard in het algemeen in sterke mate wordt bepaald door het land in kwestie. Wil een staat echter de toepassing van deze overeenkomst toch tot andere personen dan de hierbovenbedoelden uitbreiden dan wordt de mogelijkheid hiertoe geboden (zie artikel 6).

De in artikel 1(b) en artikel 2 neergelegde formuleringen zijn met opzet zo ruim gesteld dat met bepaalde verschillen tussen de overeenkomst sluitende partijen met betrekking tot de instantie(s) die de studietoelage verleent (verlenen) rekening wordt gehouden. Het partij worden bij de overeenkomst kan, voor wat Nederland betreft alleen betrekking hebben op

de van Rijkswegen toegekende studietoelagen. Uiteraard zijn provincies en gemeenten hierdoor niet gebonden. Wel is het mogelijk dat zij uit eigen beweging de regeling toepassen.

Artikel 3 bevat de voorwaarden, waaraan voor het doorbetalen van een studietoelage moet worden voldaan. Het initiatief gaat uit van de betrokken student, die een verzoek tot doorbetaling voor de studietoelage indient. Voor inwilliging van dit verzoek is in de eerste plaats vereist dat de student in zijn eigen studierichting aan een andere Europese universiteit wil studeren. Voor studenten, die hun gekozen studie, hetzij voor alle vakken hetzij voor een enkel vak, voor kortere of langere tijd willen voortzetten aan een buitenlandse universiteit, zal het verzoek om doorbetaling van de studietoelage door de autoriteiten, die toezicht uitoefenen op zijn studie of onderzoek moeten worden goedgekeurd. De eerste ondergetekende is van mening dat voor wat Nederland betreft de te volgen goedkeuringsprocedure naar de vorm analoog zal moeten zijn aan die, welke wordt gevolgd bij de normale toekenning van studietoelagen voor studie in het eigen land, d.w.z. dat de desbetreffende faculteit advies uitbrengt en dat de Minister over de toekenning beslist.

Ook voor wat betreft het intrekken van de studietoelage bij onvoldoende studieresultaten en het verlengen, indien de studie in het buitenland bevredigend verloopt, zal in beginsel geen andere procedure moeten worden gevolgd dan voor in Nederland studerende bursalen wordt toegepast. In de praktijk betekent dit echter dat de desbetreffende Nederlandse faculteit – in feite de hoogleraar – zich in verbinding moet stellen met de buitenlandse faculteit waar de Nederlandse student zijn studie voortzet. Wordt in het buitenland een examen (of tentamen) met goed gevolg afgelegd dan kan het verkregen diploma als bewijs van goede studieresultaten door de student worden overgelegd.

Ofschoon de overeenkomst hierover geen bepaling bevat lijkt het voor de hand te liggen dat voor doorbetaling van studietoelagen voor studie in het buitenland in de regel alleen die studenten in aanmerking zullen komen, die aan hun eigen universiteit reeds hebben bewezen dat zij over de vereiste capaciteiten en studiezin beschikken. Slechts bij hoge uitzondering zou een student voor een dergelijke liberaliteit in aanmerking mogen komen vóór hij zijn eerste examen met goed gevolg heeft afgelegd.

Bij de toepassing van de overeenkomst gaat het niet alleen om het doorbetalen van studietoelagen aan de eigen studenten, maar eveneens om het toelaten van buitenlandse studenten, die, dank zij het behoud van de in het eigen land toegekende studietoelage, in staat zijn gesteld hun studie aan een universiteit, gelegen in een van de andere tot de overeenkomst toetredende landen voort te zetten. Tot nu toe is het aantal buitenlandse studenten in Nederland (ongeveer 1400), in vergelijking tot

landen als de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, bepaald klein te noemen. Te verwachten is, dat na inwerkingtreding van de overeenkomst dit aantal zal toenemen, ook al ligt het voor de hand dat de taal voor velen een struikelblok zal blijven. Niettemin zou toelating van zelfs een betrekkelijk gering aantal buitenlandse studenten in bepaalde overvolle studierichtingen tot grote moeilijkheden kunnen leiden. Met dergelijke moeilijkheden, die zich uiteraard in alle betrokken landen kunnen voordoen, wordt in artikel 4 rekening gehouden, door de bepaling dat de overeenkomst nooit aldus mag worden uitgelegd dat daardoor op bepaalde nationale regels en voorschriften met betrekking tot de toelating van studenten tot instellingen van wetenschappelijk onderwijs inbreuk zou worden gemaakt. Voor Nederland betekent dit onder meer dat het bepaalde in artikel 77, zesde lid, van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs onverminderd van kracht blijft en dat ook buiten de wet getroffen regelingen bijvoorbeeld inzake zogenaamde plaatsingscommissies hun geldigheid volledig blijven behouden.

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft zal de overeenkomst voorshands alleen gelden voor Nederland en de Nederlandse Antillen.

Te allen tijde kan de overeenkomst, overeenkomstig haar artikel 10 tot Suriname worden uitgebreid wanneer de Regering van dat land een dergelijke medegelding wenselijk oordeelt. Onafhankelijk van de situatie met betrekking tot de territoriale gelding van de overeenkomst vallen alle Nederlanders, met inbegrip van de Surinaamse en Antilliaanse, die in Nederland met een rijksstudietoelage studeren onder de werking van de overeenkomst. De Regering van de Nederlandse Antillen heeft door het feit dat zij zich heeft uitgesproken voor medegelding van de overeenkomst voor haar land te kennen gegeven, overeenkomstig artikel 5 van de overeenkomst, het in artikel 3 neergelegde beginsel te zullen toepassen. Daardoor vallen ook de Nederlanders die met een Antilliaanse beurs studeren onder de werking van de overeenkomst.

*De Minister van Onderwijs
en Wetenschappen,*

VERINGA.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

J. LUNS.

De Minister van Landbouw en Visserij,

P. J. LARDINOIS.